

 ISMO BJÖRN

Suomi juhlii maalla

Maaseudulla menee hyvin - monta kertaa vuodessa – ja jouluna ja juhannuksena suorastaan erinomaisesti. Ihminen on eläin, jonka rakkaus synnyinseutuun säilyy koko elämän ajan. Suomalaiset ovat sisimmässään maalaisia, ja siksi he palaavat maalle aina, kun se on mahdollista. Juhlapäivinä siihen ajaa sisäinen pakko. Muutama kaupungissa asunut sukupolvi ei ole tehnyt suomalaisista kaupunkilaisia, sillä suomalaisten juuret ja esivanhemmat ovat maalla.

Kaupunkilaiselle paluu maalle on konkreettisesti koettu siirtyminen, mutta se on myös symbolinen ja kulttuurinen siirtymä, jonka merkitykset vaihtelevat juhlapyhien mukaan. Juhannusliikenne eroaa kulttuurilliselta merkitykseltään joululiikenteestä. Suomalaisessa kontekstissa matkoissa kaupungin ja maaseudun välillä mukana ovat aina maaltamuuton ja maallemuuton teemat.

Suomessa sanonnoilla “olla maalta” ja “mennä maalle” on merkittävä ero. Mennä maalle tarkoittaa lomailemaan menemistä. Maalle menemisen myötä maalaiselämään tulee positiivinen vire. Nyt voidaan puhua maaseudun rauhasta ja kiireettömyydestä.

Juhannusmatkoissa korostuu suomalaisten kaksinainen suhtautuminen maaseutuun. Juhannuksena korostetaan kaupunkilaisuutta maalla. Juhannuksena suomalainen menee maalle ja samaistuu mielessään säätyläiselämän näennäiseen kiireettömyyteen. Ollaan herroiksi. Joulun ja pääsiäisen viettoon liittyvät puolestaan maaseudun traditiot, talonpoikaiset arvot ja niiden vahva kristillisuus. Maalle

palataan ja ollaan maalaisia. Jouluihin muiden kirkollisten juhlapäivien tapaan uusintaa suomalaista traditionaalista maalaisuutta. Jouluna palataan sadan vuoden takaiseen aikaan, vakaiden maalaistalojen maailmaan. Tuo ajanjakso kesti muutama vuosikymmen ja kosketti lopulta vain pientä osaa kansasta, ja silti se on oikeaa suomalaista joulua. Vanha agraari-Suomi elää vahvana joululauluissa ja virsissä. Joululauluissa kirkkoon ajellaan reellä lämpimän karhuntaaljan alla hiljalleen yli harjanteen. Matka jatkuu poikki suon, laidunten ja halki niittyjen. Suomalaisissa joululauluissa köyhän maan puutteita tarkastellaan vauraiden talollisten silmin tuvan ikkunasta. Isäntäväki ohjastaa hevosta. Mökin Miina ja muut tilatmat kulkevat kirkkoon jalan. Joulun aikaan puhekieli rikastuu hetkeksi vanhalla maataloussanastolla. On seimeä, eläinten syöttökaukaloa sekä pahnoja ja lyhteitä, joita leikkuupuimureiden aikaan ei tarvita.

Maaseutu ei elä ainoastaan kirkollisissa juhlissa, sillä olivat suomalaisten juhlat maallisia tai kirkollisia, musiikki kertoo maaseudusta. Lauluissaan suomalainen palaa rakkaisiin maisemiin, tutuille tantereille. Lauluista avautuu suomalainen maaseutu ehkeimmillään ja laulaja herkistyy. Kotiseutulauluja laulaa toinen ja kolmaskin kaupunkilaissukupolvi kyyneleet silmissä. Hämeen maakuntalaulu kertoo viljavista pelloista, Satakunnassa katse kantaa yli peltojen. Kainuussa kuunnellaan korpien kuiskintaa. Uudellamaalla kysellään missä maat on mainioimmat ja Pohjanmaalla udellaan missä laaja aukee.

Laulujen Suomi on rakennettu sivistyneistön kuvitelmille. Lönnrotin, Runebergin ja Topeliuksen jalanjälkiä kulkeneet säveltäjät ja runoilijat loivat kuvaa ahkerista, rehdeistä ja jumalaapelkäävistä talonpojista, joiden kerrottiin raivanneen maan ja tehneen siitä asuttavan. Erityisesti körttiläinen herätysliikkeen sanoma ja oppi sopivat erinomaisesti nöyrän ja jumalaapelkäävän Suomen kansan historian rakennuspuiksi. Nöyrän alamaisen rinnalla kulki 1900-luvun alusta lähtien toinen linja: oppi talonpoikaisesta itsenäisyydestä ja nuijasodasta sen parhaana ilmentymänä. Tätä oppia muurattiin kansalaisten mieliin kansakunnan henkisen valtiorakennuksen kivijalaksi 1920- ja 1930-luvuilla. Nöyrän alamaisen identiteetti oli ristiriidassa talonpoikaisen itsemääräämisoikeuden kanssa, mutta molempia käytettiin laulujen aineksina.

Niin joulu- kuin maakuntalauluissa Suomen köyhyys käännetään ylpeydeksi, jonka voimin puolustetaan synnyinmaata. Vaikka kevät on muualla ainainen, on armain ja kallein ain Suomenmaa! Kansa vaino Suomemme kovin kourin koittelee, silloin kurja Karjalamme Suomen surut soittelee.

Suomalainen juhlii maalla ja laulaa. Poikkeuksen suomalaisiin vuosijuhliin muodostaa ainoastaan vappu, sillä se kuuluu kaupunkiin, työläisille ja ylioppilaille. Kunnon maalainen miettii huhti-toukokuun vaihteessa kesäntuloa ja roskien polttoa.